

Response (in Serbian)

**of the Serbian Government
to the report of the European Committee
for the Prevention of Torture and Inhuman
or Degrading Treatment or Punishment (CPT)
on its visit to Serbia**

from 21 to 30 March 2023

The Government of Serbia has requested the publication of this response. The CPT's report on the 2023 visit to Serbia is set out in document CPT/Inf (2024) 04.

Strasbourg, 25 January 2024

Садржај

А. Објекти за које је надлежно Министарство унутрашњих послова	3
Б. Објекти за које је надлежно Министарство правде	14

**Одговори и коментари надлежних власти Републике Србије на Извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака поводом Ad hoc посете Републици Србији
спроведене у периоду од 21. до 30. марта 2023. године**

А. Објекти за које је надлежно Министарство унутрашњих послова

13. Дана 02.11.2022. године у Руми од стране грађана пријављен је догађај у ком су два НН лица бејзбол палицама напала у дворишту приватне куће станаре Ј. Д. и његову мајку. Након напада и по опажању полицијских службеника ова два НН лица су путничким возилом напустили лице места. Истог дана патрола полиције је идентификовала нападаче те су према лицима употребљена средства принуде - средства за везивање обзиром да су се ставила у изглед да ће пружити активан отпор. Након спроведеног поступка оцене оправданости и правилности употребе средства принуде иста су од стране начелника ПС Рума оцењена као оправдана и правилна. По довођењу лица у просторије ПС Рума уредно су им уручена права доведеног лица, а о алкотесту и дрога тесту је сачињен записник. О догађају је извештен дежурни заменик ОЈТ Рума који се изјаснио да се у радњама лица стичу обележја кривичних дела Напад на службено лице у вршењу службене радње из члана 323. став 1. КЗ и Лака телесна повреда у саизвршилаштву из члана 122. став. 2. у вези члана 33. КЗ и да се истом одреди мера Задржавања до 48 часова где ће након саслушања у законском року бити предати судији за предходни поступак Основног суда у Руми. Исти је од стране полицијских службеника ПИ Рума доведен до КПЗ Сремска Митровица.

Дана 03.11.2022 године након саслушања код дежурног заменика ОЈТ Рума и након саслушања код судије за предходни поступак Основног суда у Руми лицима је одређен притвор до 30 дана. Према лицима током поступања патроле полиције нису примењивана друга Законска средства принуде осим средства за везивање.

Према расположивим сазнањима полицијских службеника ове Полицијске управе лице је накнадно поднело Кривичну пријаву Основном јавном тужилаштву у Руми против полицијских службеника ПС Рума, где је рад и поступање по пријави предузео Сектор унутрашње контроле.

16. У складу са Програмом стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова за 2023. годину 01 број 15-236/23-1 од 09.05.2023. године, у оквиру обавезне наставе из наставне области „Теоријска настава“ реализована је тема „Комисија за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре“ коју је похађало 28.336 полицијских службеника током 2023. године.

Наведеним програмом у оквиру додатне обуке, која се реализује и путем семинара предвиђен је семинар под називом "PEACE" - модел за обављање службеног разговора, који организационе јединице имају могућност да, у складу са својим образовним потребама, самостално организују и реализују. Управа за полицијску обуку не располаже подацима о семинарима које организационе јединице самостално организују и реализују. Такође, у оквиру пројекта Савета Европе „Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Р. Србији - фаза 2“ основана је радна група Министарства са

здатком израде Приручника за полицијске службенике, радни назив „Испитивање у предистражном поступку“. За потребе израде приручника носилац пројекта је ангажовао два професора са Криминалистичко-полицијског универзитета као експерте у овој области, док су у радној групи и представници Управе криминалистичке полиције, Управе за полицијску обуку као и представници Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре. Финална верзија приручника још увек није дефинисана, у току су консултације у оквиру радне групе о самом тексту приручника.

18. и 19. Поред просторија за задржавање у склопу Дежурне службе Полицијске управе у Суботици постоји још једна просторија за привремени смештај лица и једна просторија за тријаж лица (у којој се према задржаном лицу, пре смештања у просторију за задржавање, предузимају потребне мере у складу са важећим прописима. У наведеној просторији се обавља и лекарски преглед и, по потреби, пружа потребна медицинска помоћ задржаном лицу и омогућава се поверљив разговор са адвокатом).

Задржаним лицима је омогућено да током трајања задржавања држе код себе сву релевантну документацију. Полицијски службеници немају увид у извештај лекара и лекарску дијагнозу (што су посебно осетљиви подаци у смислу заштите података о личности), имају увид само у информације о здравственом стању задржаног лица од значаја за поступање према њему. Лекар који је извршио преглед задржаног лица само уступа податке шефу смене Дежурне службе о томе, да ли здравствено стање задржаног лица дозвољава да буде задржан у полицији, или му је потребна медицинска помоћ у надлежној здравственој установи.

Полицијски службеници не присуствују здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то захтева и о томе се сачињава службена белешка која је саставни део списка предмета задржавања. Пре сваког лекарског прегледа, полицијски службеници упозоравају лекара о држању лица (да ли је под утицајем алкохола, да ли је агресиван, да ли је извршио напад на службена лица) који затим одлучује, да ли полицијски службеници треба да присуствују лекарском прегледу. Подаци о видљивим телесним повредама, променама здравственог стања и пруженој лекарској помоћи се уносе у Записник о задржавању лица.

Полицијски службеници Полицијске управе у Суботици учествовали су у заједници са надлежним представницима Основног и Вишег јавног тужилаштва у Суботици на семинару на тему „Методологија спровођења истраге по пријави злостављања од стране полицијских службеника“, дана 12.05.2023. године у Хотелу Президент на Палићу, где су размотрене све горе наведене мере приликом сазнања о злостављању, односно обавеза поступања наведених субјеката приликом сазнања понашања, која садржи наводе о мучењу, нечовечном и понижавајућем понашању, као и претње мучењем у складу са чл. 5. Правилника о притужбеном поступку у Министарству унутрашњих послова Р. Србије, где се обавештава ОЈТ у Суботици и уступају се целокупни списи предмета на даље поступање. По истом основу списи предмета се достављају и Сектору унутрашње контроле, а о поднетој притужби извештава се Дирекција полиције и тело надлежно за спровођење надзора о области превенције и спречавања тортуре.

Приликом посете Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака (ЦПТ), у оквиру посете Казнено поправном заводу

у Сремској Митровици извршили су и увид у просторије које Полицијска управа Сремска Митровица користи, а налазе се у оквиру Истражног одељења Казнено поправног завода.

Полицијска управа Сремска Митровица тренутно користи просторије наведене институције, из разлога јер не поседује своје просторије које испуњавају услове за задржавање лица по ЗКП-у. При томе се у овим просторијама задржавају лица са подручја целе Полицијске управе. Наведене просторије испуњавају основне услове, што се тиче квадратуре, приступачности мокром чвору, праву на дневни одмор, физичку активност и оброк, лица су физички одвојена од осталих притвореника и немају контакт са њима.

Наведене просторије и поред чињенице да их користи Полицијска управа Сремска Митровица су у власништву Казнено поправног завода и исти у потпуности располаже наведеним просторијама када се ради о њиховом уређењу и хигијени. С обзиром да се наведене просторије налазе у Истражном одељењу наведеног завода, улазак у сам завод је строго лимитиран и није могуће организовати да се хигијеном и одржавањем просторија баве лица која су запослена или раде по уговору у овој Полицијској управи. И поред добре сталне комуникације са представницима Казнено поправног завода, због чињенице да су и њихови ресурси ограничени, ове просторије прате укупно стање просторија у КПЗ-у, а којима свакако не можемо бити задовољни када се ради о њиховом стању и хигијени.

Додатно ситуацију усложњава чињеница да се задржана лица, за разлику од притворених лица, врло кратко задржавају у наведеним просторијама, односно велики је проток лица кроз наведене просторије, при чему ова лица и сама нису заинтересована за даље стање просторија и хигијену у њима па и сами својим понашањем доприносе погоршању стања просторије и хигијене.

Напомена: У току марта 2023. године извршен је обилазак наведених просторија и од стране командира ПИ Сремска Митровица и заменика командира ПИ Сремска Митровица, којом приликом је и констатовано наведено стање, а у вези са чим је остварен контакт са замеником управника КПЗ, са молбом да се предузму мере како би се затечено стање поправило.

25. Полицијски службеници Одељења полиције учествовали су у заједници са надлежним представницима Основног и Вишег јавног тужилаштва у Суботици на семинару на тему "Методологија спровођења истраге по пријави злостављања од стране полицијских службеника", дана 12.05.2023. године у Хотелу Президент на Палићу, где су размотрене све горе наведене мере поступања приликом сазнања о злостављању.

У случајевима када се дође до сазнања или када притужба садржи наводе о мучењу, нечовечном и понижавајућем понашању, као и претње мучењем у складу са чл. 5 Правилника о притужбеном поступку у Министарству унутрашњих послова обавештава се ОЈТ у Суботици и уступају се целокупни списи предмета на даље поступање. По истом основу списи предмета се достављају и Сектору унутрашње контроле, а о поднетој притужби извештава се Дирекција полиције и тело надлежно за спровођење надзора о области превенције и спречавања тортуре.

27. С обзиром да се препоруке формулисане у ставу 25. односе на јавна тужилаштва, у наставку, ради појашњења, достављамо опис законом утврђеног односа између јавног тужилаштва и Сектора унутрашње контроле.

У складу са чланом 285. Законика о кривичном поступку ("Службени гласник РС", број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - УС, 62/2021 - УС), предистражним поступком руководи јавни тужилац. Јавни тужилац може наложити полицији да предузима одређене радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава.

Државни и други органи, правна и физичка лица надлежном јавном тужиоцу пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнају на други начин.

Дакле, законом је одређено који државни орган је надлежан за спровођење предистражног поступка и истраге, за сва кривична дела која се гоне по службеној дужности.

Поред тога, министар унутрашњих послова је дана 18.10.2017. године донео Упутство о Методологији за спровођење истраге у случајевима злостављања од стране полиције, која је обавезујућа и за јавне тужиоце на основу акта донетог од стране Републичког јавног тужиоца.

Према поменутој методологији, истрагу спроводи јавни тужилац, а изузетно може поверити извршење појединих доказних радњи Сектору унутрашње контроле. Истрагу не треба да води јавни тужилац који је поступао или поступа и у предмету у којем се оштећени (наводна жртва злостављања) појављује као окривљени или сведок.

Сходно томе, ако у току било којег кривичног поступка неко изнесе "уверљиву оптужбу" или постоје јасне индиције да је окривљени или сведок злостављан, формираће се посебан кривични предмет у коме ће се проверити такви наводи и у њему ће поступати други јавни тужилац.

У складу са поглављем 4. Методологије "јавни тужилац преко Сектора унутрашње контроле може да иницира поступак у којем окривљени полицијски службеник може бити суспендован до окончања истраге. Испитивању сведока, укључујући и оштећеног, не могу присуствовати полицијски службеници. Изузетно, уколико то налажу разлози безбедности, испитивању сведока могу присуствовати полицијски службеници који нису учествовали у догађају који је предмет истраге."

Из наведеног се закључује да ће реализацијом препорука из тачке 25. Извештаја бити реализована и препорука из тачке 27. која се односи на Сектор унутрашње контроле.

У делу тачке 27. Извештаја који претходи препоруци се, између осталог, наводи да "Комитет позитивно констатује појачање особља СУК-а и његове акције у настојању да се што пре обезбеде докази током истраге случајева злостављања од стране полиције, као и потреба да се задржи проактиван приступ у својим такозваним активностима прикупљања информација".

Према томе, неспорна је чињеница да Сектор унутрашње контроле доследно спроводи Методологију за спровођење истраге у случајевима злостављања од стране полиције, као и да, у складу са законом, без изузетка поступа по налозима надлежних јавних тужилаца.

Као закључак ових коментара, напомињемо да је и у 2023. години настављено са спровођењем обука за примену Методологије за спровођење истраге у случајевима злостављања од стране полиције, у сарадњи са Врховним јавним тужилаштвом, Правосудном академијом и Мисијом ОЕБС-а у Србији.

У мају и јуну 2023. године, одржане су три обуке (Палић, Нови Пазар и Врање) за полицијске службенике Сектора унутрашње контроле и подручних полицијских управа, као и за јавне тужиоце. У октобру је одржана обука у Неготину, док су у новембру планиране обуке у Шапцу и на Златибору.

Поред тога што Сектор унутрашње контроле активно учествује у организацији ових обука, представник Сектора унутрашње контроле је ангажован и у својству предавача.

28. Методологија спровођења истраге у случајевима злостављања од стране полиције предвиђа овлашћење јавног тужиоца да исти, преко Сектора унутрашње контроле, иницира поступак у којем окривљени полицијски службеник може бити суспендован до окончања истраге.

29. У просторијама за задржавање Полицијске управе у Суботици, која се налазе у седишту Полицијске управе, у приземљу зграде при Дежурној служби полицијске управе, инсталиран је видео надзор за надзор и праћење понашања задржаних лица у просторијама за задржавање лица, у циљу очувања безбедности и здравља, што полицијски службеници Дежурне службе прате преко контролних екрана на рачунару у Дежурној служби, непрестано. Такође, у просторијама за задржавање је инсталирано и техничко средство за позивање полицијског службеника од стране задржаног лица.

Поред сталног видео надзора, полицијски службеници повремено обилазе задржана лица, којом приликом остварују комуникацију са њима, а подаци о обиласцима се уносе у Записник о задржавању лица, као и евентуалне напомене у вези са тим.

У делу који се односи на увођење тзв. "Притворског полицијског службеника", указујемо да је након реализоване посете ЦПТ-а у марту 2023. године, у циљу унапређења рада полицијских службеника у дежурним службама у чијој надлежности су послови који се односе на поступање према задржаним лицима, у "Каталогу назива и описа послова радних места полицијских службеника у МУП-у", дефинисан опис послова радног места полицијског службеника који је одговоран за спровођење задржавања и надзора над задржаним лицем. Такође, предвиђено је и организовање специјализованих обука полицијских службеника задужених за поступање према задржаним лицима.

С тим у вези, у наведеном Каталогу, у опису послова полицијских службеника у дежурним службама на радном месту вође смене, помоћника вође смене и полицајца, између осталих задатака, прописани су и задаци који се односе на поступање према доведеним и задржаним лицима и то:

- да је вођа смене - "одговоран за спровођење мере задржавања лица и остваривање права задржаних лица (безбедност, здравље, исхрана и др.) од момента довођења лица у службене просторије до прекида задржавања";
- да помоћник вође смене - "непосредно спроводи надзор над задржаним лицима и предузима и друге мере и радње у циљу заштите и остваривања права доведених и задржаних лица прописаних законом";
- да полицајац - "непосредно спроводи надзор над задржаним лицима и предузима и друге мере и радње у циљу заштите и остваривања права доведених и задржаних лица прописаних законом".

У погледу активности на закључивања меморандума о разумевању између Министарства унутрашњих послова и Министарства здравља, исте се спроводе у оквиру пројекта Савета Европе "Јачање заштите људских права лица лишених слободе и осуђених лица у Србији". Од стране Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре спроведене су активности на попуњавању упитника од стране полицијских службеника, седишта полицијских управа и Полицијских станица, са подацима који се односе на пружање здравствене заштите у полицијском задржавању и података у области сарадње полиције са медицинским службама којима је обухваћено 1.064 испитаника (полицијских службеника) у 101 полицијској испостави у Републици Србији.

Након тога, одржан је састанак представника МУП-а и Министарства здравља на тему унапређења сарадње наведених министарстава у циљу уједначавања спровођења лекарских прегледа лица током полицијског задржавања и сачињавања споразума између Министарства унутрашњих послова и Министарства здравља, којом приликом су договорене наредне активности које ће се реализовати након што Министарство здравља изврши анализу поступања здравствених радника приликом обављања лекарских прегледа лица која се задржавају, као и приликом пружања полицијске помоћи здравственим радницима.

30. Дана 11.06.2019. године, донет је Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл.гласник РС", број 41/2019), који је ступио на правну снагу и почео да се примењује од 19.06.2019. године. У члановима од 19. - 39. Правилника о полицијским овлашћењима, прописана су права и поступање према доведеним и задржаним лицима, које је усаглашено са препорукама ЦПТ-а. Сви полицијски службеници су дужни да поступају у складу са наведеним правилником. Непоступање у складу са њим повлачи покретање дисциплинског поступка због тешке повреде службене дужности прописане Законом о полицији.

У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима, између осталог је прописано да се задржано лице обавештава да има право да се о времену и месту задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско конзуларни представник државе чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је лице избеглица или лице без држављанства; да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације.

У циљу праћења и унапређења поступања полицијских службеника према лицима, унапређена је евиденција доведених и задржаних лица где се, као обавезан податак, мора евидентирати и података о остваривању права лица на обавештавање члана породице или друге блиске особе, као и датум и време када је блиско лице обавештено. Унапређена верзија евиденције пуштена је у продукцију дана 10.08.2022. године.

Приликом одређивања мере задржавања, задржана лица се уручивањем писаног обавештења упознају са правима задржаних лица, а у сваком појединачном случају се задржаном лицу омогућује право да се обавести блиски сродник или треће лице о чињеници задржавања, о чему се лице повратно информише.

Извештавање блиског сродника или трећег лица се евидентира у Записник о задржавању и у Решење о задржавању, у Записник о задржавању лица се уноси и податак о времену, када је члан породице обавештен о задржавању лица.

31. У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима, прописано је право задржаног лица да буде поучено да није дужно ништа да изјави, а да све што изјави може бити у законом прописаном поступку употребљено против њега као доказ; да има право на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; да буде обавештено да ће се бранилац одредити по службеној дужности, ако га само не изабере, када је то законом обавезно.

У циљу праћења и унапређења поступања полицијских службеника према лицима унапређена је евиденција доведених и задржаних лица где се као обавезан податак евидентира и податак о приступу доведеног и задржаног лица браниоцу, да ли је лице желело да ангажује браниоца по сопственом избору или је лицу одређен бранилац по службеној дужности, евидентирање података о браниоцу (име и презиме), датум и време контактирања браниоца, датум и време када је бранилац приступио у службене просторије, датум и време када је бранилац обавио разговор са лицем.

Полицијска управа у Суботици предузима мере да све полицијске станице у њеном саставу у Записнике о задржавању уносе све податке од значаја за приступ задржаног лица браниоцу, да ли је лице желело да ангажује браниоца по сопственом избору, да ли му је одређен бранилац по службеној дужности, када је то законом обавезно, да ли је обавио неометан разговор са браниоцем, уз евидентирање свих релевантних података о остваривању овог права: података о браниоцу, времену када је контактиран, времену када је приступио доведеном задржаном лицу и времену када је обавио разговор са лицем.

У Полицијској управи у Суботици, задржано лице се поучава о својим процесним правима и о правима у току задржавања. У ситуацијама, када се задржавање, по одобрењу надлежног јавног тужиоца одређује лицу за које постоје основана сумња да је извршилац кривичног дела које се гони по службеној дужности, (у складу са одредбама члана 294 ЗКП-а), обзиром да се ради о обавезној одбрани, осумњиченом лицу се обезбеђује бранилац по службеној дужности. У тим ситуацијама браниоца поставља решењем надлежни јавни тужилац, са списка надлежне адвокатске коморе.

У ситуацијама, када се задржавање одређује на основу члана 190. став 3. Закона о прекршајима, задржано лице се у складу са чланом 29. Правилника о полицијским

овлашћењима, усмено и уручивањем писаног обавештења, обавештава о његовим правима, међу којима је и право на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању. Обзиром да се овде ради о факултативној одбрани, бранилац се не одређује по службеној дужности.

34. У складу са чл. 288. Законика о кривичном поступку полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења. У позиву се мора назначити разлог позивања и својство у коме се грађанин позива.

Приликом поступања по одредбама овог члана, полиција не може грађане саслушавати у својству окривљеног, односно испитивати у својству сведока или вештака, осим у случају из члана 289. овог законика, који између осталог прописује да ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах поучи о правима из члана 68. став 1. тач. 1) и 2) овог законика и о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању, као и да ће без одлагања обавестити надлежног јавног тужиоца.

У Полицијској управи у Суботици, задржано лице се поучава о својим процесним правима и о правима у току задржавања, на свом матерњем језику или језику који разуме. У ситуацијама, када се задржавање, по одобрењу надлежног јавног тужиоца одређује лицу за које постоје основана сумња да је извршилац кривичног дела које се гони по службеној дужности, (у складу са одредбама члана 294. ЗКП-а), обзиром да се ради о обавезној одбрани, осумњиченом лицу се обезбеђује бранилац по службеној дужности. У тим ситуацијама браниоца поставља решењем надлежни јавни тужилац, са списка надлежне адвокатске коморе. У ситуацијама, када се задржавање одређује на основу члана 190. став 3. Закона о прекршајима, задржано лице се у складу са чланом 29. Правилника о полицијским овлашћењима, усмено и уручивањем писаног обавештења, обавештава о његовим правима, међу којима је и право на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању.

39. У члану 29. Правилника о полицијским овлашћењима, прописана су права задржаног лица: Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то: да буде обавештено о разлозима задржавања; да буде поучено да није дужно ништа да изјави, а да све што изјави може бити у законом прописаном поступку употребљено против њега као доказ; на браниоца по свом избору, да неометано обави разговор са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; да буде обавештено да ће се бранилац одредити по службеној дужности, ако га само не изабере, када је то законом обавезно; да се о времену и месту задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско конзуларног представника државе чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је лице избеглица или лице без држављанства; да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације; да га прегледа лекар; на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор; да покрене поступак пред надлежним полицијским или правосудним органима ради испитивања законитости задржавања или надокнаде штете.

Након што је сагледано поступање полицијских службеника приликом примене полицијског овлашћења "довођење" и "задржавање", на захтев Управе полиције и Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре, извршено је превођење образаца "Права доведеног лица" и "Права задржаног лица", прописаних у чл. 85. и 87. Закона о полицији и у чл. 19. и 29. Правилника о полицијским овлашћењима на енглески језик и језике националних мањина у Републици Србији (мађарски, румунски, ромски и албански језик) и исти су дана 06.10.2021. године, постављени на ЈИС (Јединствени информациони систем) МУП-а РС, где су доступни свим полицијским службеницима.

Осим наведеног, сам образац права задржаних лица, поред потписа задржаног лица и полицијског службеника, садржи и место за потпис тумача језика, као и напомену " Ако задржано лице одбије да прими писано обавештење или одбије да га потпише или је неписмено, то констатовати на писаном обавештењу", по којој је полицијски службеник у обавези да поступи у складу са чл. 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

42. Разматрају се мере и радње за стварање техничких могућности, обзиром да Полицијска управа у Суботици нема опремљене просторије са аудио и видео опремом за саслушање лица.

44. У члану 30. Правилника о полицијским овлашћењима задржавање се одређује решењем о задржавању. Решење о задржавању у кривичном поступку доноси се на начин прописан законом којим се уређује кривични поступак. Решење о задржавању у прекршајном поступку доноси руководиоца организационе јединице која је одредила задржавање или полицијски службеник кога он овласти. Руководилац организационе јединице или овлашћени полицијски службеник, одговорни су за закониту примену наведеног полицијског овлашћења. Полицијски службеник који спроводи меру задржавања лица одговоран је за остваривање права задржаног лица (безбедност, здравље и др.) од његовог смештаја у просторију за задржавање до прекида или укидања задржавања. Полицијски службеници у просторију за задржавање не могу уносити службено оружје.

У члану 32. Правилника о полицијским овлашћењима прописано је да се време задржавања лица рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку, односно од момента хапшења или одазивања на позив када су се стекли услови за задржавање у кривичном поступку.

У члану 38. прописано је да о задржавању лица полицијски службеник сачињава записник о задржавању лица, који садржи податке прописане у члану 111. овог правилника (личне податке задржаног лица име, презиме, адресу, јединствени матични број грађана; време почетка задржавања; правни основ за задржавање; податке о начину упознавања лица за разлoзима задржавања и његовим правима; податке о оствареним правима задржаног лица; податке о обавештавању чланова породице, других лица и надлежних органа о задржавању лица); податке о довођењу задржаног лица надлежном органу; податке о видљивим телесним повредама, другим сазнањима о здравственом стању и пруженој медицинској помоћи задржаном лицу; податке о привремено одузетим предметима погодним за напад, повређивање или самоповређивање; податке о времену и разлoзима напуштања и повратка лица у просторије за задржавање; време престанка

задржавања: потпис задржаног лица и полицијског службеника који спроводи задржавање. Записник о задржавању лица потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице. Примерак записника се уручује задржаном лицу. Ако задржано лице одбије да прими примерак записника или одбије да га потпише, полицијски службеник ће о томе сачинити забелешку на записнику.

Унапређењем евиденције доведених и задржаних лица, у погледу увођења обавезног евидентирања података о приступу доведеног и задржаног лица браниоцу, о остваривању права на обавештавање члана породице или друге блиске особе, о лекарским прегледима, дошло је и до измена записника у погледу допуне његовог садржаја наведеним подацима. Такође, измене се односе и на време када може да се штампа Записник (омогућено је само након прекида задржавања лица), као и на то да записник потписује полицијски службеник који је пустио/предао лице (име и презиме се евидентира приликом прекида задржавања).

Полицијски службеници полицијске управе у Суботици уносе све релевантне податке у Записник о задржавању лица, узимајући у обзир све инструкције и препоруке поводом посете Националног превентивног механизма (НПМ).

46. Поводом препорука у вези са осветљењем просторије у којој задржано лице борави у ПС Рума где је потребно обезбедити адекватан извор вештачког осветљења, који омогућава читање и доток природне светлости, као и довољан проток ваздуха и проветравање, достављен је допис Одсеку за логистику за ППУ Сремска Митровица, како би предузели мере из своје надлежности у циљу реализације ове препоруке и отклањања недостатака.

Такође је достављен допис Одсеку за логистику за ППУ Сремска Митровица и Одсеку за информационе и комуникационе технологије за ППУ Сремска Митровица где је видео надзор у ПС Рума поправљен и у функцији је, као и да се у ПС Рума инсталирају уређаји за позивање полицијског службеника дежурне службе од стране задржаног лица.

48. У 5. поглављу извештаја ("Услови притвора") Комитет је констатовао да у две двокреветне просторије за задржавање у Полицијској испостави за дежурство, интетрвенције и обезбеђење (ПИ ДИО) нема система за вентилацију, те да је у просторијама било загушљиво.

Полицијска управа у Новом Саду је након ове посете организовала уградњу новог система вентилације, са уређајима за климатизацију и на тај начин отклонила недостатке констатоване у Извештају Комитета.

Делегација је установила да су услови у седам ћелија у згради ПУ за град Београд, ПС Нови Београд и ПС Стари град задовољавајући, док су недостаци уочени у Полицијској станици Земун. Како се наводи, у ПС Земун, две од пет ћелија су имале бетонске платформе, полу-преграђени санитарни чвор и биле су величине између 6 и 11 м², при чему нису имале приступ природном светлу, а у једној ћелији није радило вештачко осветљење. Поред тога, ћелије нису имале душеке и ћебад, а затвореници су били приморани да дуго леже на голом бетону.

У том смислу, Комитет је упутио препоруку да српске власти предузму мере у циљу исправљања недостатака у погледу услова притвора, што се посебно односи на потребу да се ћелије Полицијске станице Земун опреме душецима и ћебадима, који ће бити обезбеђени притвореницима, као и да се максимално ограничи коришћење ћелија без природног светла.

Сходно наведеном, у прибављеном извештају Полицијске станице Земун, наводи се да ће бити предузете све неопходне мере и радње у циљу отклањања уочених недостатака у притворским јединицама ПС Земун, уз напомену да се у 2024. години очекује адаптација целокупног објекта Полицијске станице Земун, када ће бити реновиране све просторије, укључујући и просторије за смештај доведених и задржаних лица.

Све организационе јединице ПУ за град Београд су упознате са препорукама Комитета у погледу обезбеђења адекватних услова у притворским јединицама и у наредном периоду ће настојати да обезбеде све неопходне мере ради поступања у складу са истим.

У седишту Полицијске управе у Суботици адаптиране су две просторије за задржавање. Наведене просторије се налазе у приземљу зграде Полицијске управе, односно у оквиру Дежурне службе и исте након адаптације испуњавају прописане и важеће стандарде у погледу услова за задржавање. Наведене две просторије су опремљене умиваоником, мокрим чвором, имају потребну дневну светлост и свака је предвиђена за смештај 3 лица истог пола. Адаптација је започета 30.04.2018. године, а технички пријем је реализован дана 31.05.2018. године од стране службеника Одељења за изградњу и одржавање објеката и опреме Сектора за материјално-финансијске послове МУП-а, од када су и у употреби.

Поред наведене две условне просторије у склопу Дежурне службе постоји још једна просторија за задржавање, која испуњава минимум услова за задржавање лица смештајног капацитета за 4 лица, а која је адаптирана 2012. године из сопствених средстава Полицијске управе, као и једна просторија за привремени смештај лица и једна просторија за тријаж лица (у којој се према задржаном лицу, пре смештања у просторију за задржавање, предузимају потребне мере у складу са Правилником о ПО). У наведеној просторији се обавља и лекарски преглед и по потреби пружа потребна медицинска помоћ задржаном лицу и омогућава се поверљив разговор са адвокатом.)

Дана 13.02.2014. године, Заштитник грађана Републике Србије, остварајући законом утврђене надлежности у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, посетио је Полицијску управу у Суботици и Полицијске станице у њеном саставу. Према извештају Заштитника грађана, посетом је утврђено да је постојећа просторија за задржавање адаптирана и прилагођена важећим стандардима.

У Полицијској управи у Суботици просторије за задржавање лица опремљене су лежајевима, на којима постоје душеци са специјалном навлаком, која је изузетно погодна за дезинфекцију и чишћење, као и чиста ћебад. При смештању, задржана лица, такође "задужују" јастуке са специјалном навлаком, која су такође погодна за одржавање чистом, а чисте чаршафе и јастучнице, односно навлаку за ћебе задужују по процени, из безбедносних разлога.

49. У погледу исхране задржаних лица, чланом 37. Правилника о полицијским овлашћењима прописано је да ће се задржаном лицу омогућити исхрана, и то три obroka

дневно (доручак, ручак, вечера) у одговарајућим временским интервалима, што укључује и право на посебну исхрану из здравствених разлога или верских убеђења. Задржаном лицу ће се обезбедити један оброк у року од шест сати од момента задржавања, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, лицу ће се обезбедити три obroка. Исхрана се обезбеђује у складу са прописима Министарства о услугама исхране и смештаја.

Подаци о поступању полицијских службеника са задржаним лицем и остваривање наведених права евидентирју се у евиденцију доведених и задржаних лица.

Храна задржаним лицима обезбеђује се из ресторана МУП-а РС, а у оним организационим јединицама где их нема, храна задржаним лицима се обезбеђена из локалних угоститељских објеката, са којима ППУ у ту сврху имају склопљене уговоре.

Полицијска управа у Суботици за сва задржана лица обезбеђује оброке, преко Управе за исхрану и смештај- Ресторана друштвене исхране у Суботици, која се налази у склопу ПУ у Суботици. Лицима се обезбеђује један оброк у року од 6 сати од почетка задржавања, а истима се обезбеђује три obroка ако ће задржавање трајати дуже од 12 сати.

Обзиром да је прописано радно време Ресторана друштвене исхране у Суботици до 15 часова, а у складу са опредељеним буџетом, у наредном периоду ће се разматрати могућност обезбеђења барем једног комплетног obroка, ако задржавање траје дуже од 12 часова, у временском интервалу који одговара радном времену ресторана.

Б. Објекти за које је надлежно Министарство правде

Захваљујемо се делегацији Комитета на препорукама које су дате Управи за извршење кривичних санкција у циљу унапређења система извршења кривичних санкција у Републици Србији.

У односу на изнете коментаре и препоруке Комитета, достављамо следеће одговоре:

18. Управа за извршење кривичних санкција је уз подршку Савета Европе и Мисије ОЕБС-а у РС израдила три публикације у циљу превенције, истраге и документовања случајева тортуре у заводима. Прва публикација су „Смернице о поступању запослених у случају навода о злостављању“, којима су регулисане процедуре у заводу у случају пријаве навода о тортури, као и обавезе покретања поступка по службеној дужности уколико постоје индиције које указују на евентуално злостављање. Заводима за извршење кривичних санкција је наложено да се стриктно придржавају наведених процедура и да се аутоматски обавештава тужилаштво, у свим случајевима евентуалног злостављања.

Израђен је и „Приручник за здравствене раднике у заводима“ који обухвата протоколе, од првог прегледа након пријема до прегледа пред отпуст из завода, а у циљу уједначавања поступања у заводима садржи обрасце за вођење здравственог картона и евиденције. Све повреде се региструју, фотографишу и евидентирају од стране лекара

завода у три документа: здравственом картону, листу телесног дијаграма и посебном регистру.

Извештај о повреди мора да садржи следеће:

- а) Анамнестичку верзију према исказу лица лишеног слободе о начину настанка повреде са одговором на питања: где и када је дошло до повређивања, ко је нанео повреде, начин на који су повреде нанете;
- б) Прецизан опис повреде изнет објективно и без икаквих предрасуда; Описују се: врста повреде, локализација, величина, правац пружања, површина и ивице.
- в) Мишљење лекара о повезаности навода лица лишеног слободе и објективног медицинског налаза.

Приручник је значајан јер садржи правне и медицинске стандарде у погледу прегледа након примене мера принуде, односно насилног поступања у заводу, са циљем подизања свести лекара о њиховој улози у превенцији злостављања у затворима.

Трећи приручник је се односи на стандарде УН-а и примену Истанбулског протокола за истраживање и документовање случајева тортуре.

Управа је у сарадњи са Канцеларијом Савета Европе у Београду и Мисијом ОЕБС-а у Србији организовала обуке за примену наведених Смерница и Приручника за управнике завода, лекаре, начелнике служби за третман и обезбеђење, у циљу обезбеђивања мултидисциплинарног приступа у погледу превенције тортуре у заводима, документовања повреда и пријављивања евентуалних случајева тужилаштву.

48. У Казнено-поправном заводу у Сремској Митровици, у две просторије за задржавање на које је указано у Извештају, су извршене замене дотрајалих врата на санитарном чвору, тоалета и кревета, и направљен план кречења просторија за текућу годину.

50. Управа за извршење кривичних санкција континуирано спроводи мере и активности прописане Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција са Акционим планом за период 2022-2027. године, у циљу побољшања материјалних услова у затворима и решавања пренасељености у заводима за извршење кривичних санкција.

Реконструкцијом постојећих смештајних капацитета завода и изградњом нових објеката проширени су капацитети за смештај лица лишених слободе на 11.957 места, чиме је значајно смањена њихова пренасељеност и унапређени услови боравка осуђених лица. Иако у квантитативном смислу капацитети превазилазе тренутне потребе у погледу укупног броја места, и даље постоји неуједначена оптерећеност, која се огледа у пренасељености завода затвореног типа и затворених одељења. У том смислу, у складу са Акционим планом и листом приоритета за адаптацију и изградњу нових објеката

започете су процедуре у КПЗ у Сремској Митровици, КПЗ у Пожаревцу-Забели, Окружном затвору у Новом Саду, Окружном затвору у Суботици и др.

Систем извршења алтернативних санкција стално се унапређује, тако да извршење алтернативних санкција крајем 2022. године износи 19,3% у односу на укупан број извршења кривичних санкција, које су у надлежности Управе. Укупан број одлука о изреченим алтернативним санкцијама и мерама, непрекидно расте од 2015. године, при чему је у 2020. години по први пут премашио 5.000. У току 2022. године Управи за извршење кривичних санкција достављено је укупно 6.337 судских одлука о извршењу ванзаводских санкција и мера, што представља значајан раст у односу на 2021. годину (5.423). Уочава се уједначено одређивање мере кућног притвора . На дан 31.12.2022. године, на извршењу мере кућног притвора налазило се 410 лица, што чини 15,7% од укупног броја притворених лица. Наставља се праћење доношења одлука о условном отпусту (у току 2022. године проценат условно отпуштених лица, у односу на укупан проценат отпуштених лица из завода износио је 24,3%).

53. Контрола поступања запоселних у свим службама од стране управника завода и начелника служби и јасно дефинисана порука да се неће толерисати прекомерна употреба принуде, као ни било какав облик мучења, нечовечног или понижавајућег поступања према лицима лишеним слободе представља стандард у поступању управника завода. Управници завода, као и начелници служби у заводу су у непосредном контакту са притвореним и осуђеним лицима. Центар за обуку и стручно оспособљавање Управе за извршење кривичних санкција израдио је приручник „Превенција тортуре и употреба мера принуде у заводима за извршење кривичних санкција“. Овај програм додатне обуке за запослене у Служби за обезбеђење садржи услове и поступке правилне примене мера принуде и посебне обуке за вербалне технике смиривања насилних и агитираних осуђених лица, вештинама које омогућавају минималну употребу мера принуде, техникама превенције и вештинама деескалације.

57. Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција са Акционим планом за период 2022-2027. године, предвиђен је као посебни циљ 4: Унапређење материјалних услова у заводима за извршење кривичних санкција, који подразумева следеће активности:

- Изградњу нових објеката у оквиру система извршења кривичних санкција, у складу са препорукама Националног механизма за превенцију тортуре и Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Савета Европе и то (нови затвор у Крагујевцу – који је завршен у четвртном кварталу 2022. године, Крушевцу, Суботици и Сомбору, нови објекат за смештај осуђеника у КПЗ у Сремској Митровици, КПЗ у Пожаревцу-Забели, Казнено-поправном заводу за жене у Пожаревцу, притворска јединица у Окружном затвору у Новом Саду, објекти за смештај болесних и лица са менталним сметњама у КПЗ у Пожаревцу-Забели и КПЗ у Нишу, као и обезбеђивање локације и изградња објекта за потребе Специјалне затворске болнице у Београду);

- Реконструкцију постојећих капацитета завода за извршење кривичних санкција (реконструкција блокова у Окружном затвору у Београду, Окружном затвору у Зајечару и притворских одељења у осталим заводима).

Предвиђено је измештање затвора који су у центру града (Крушевац, Суботица и Сомбор), с обзиром на то да је извршена процена да се због постојећих архитектонских решења не може извршити адекватна реконструкција постојећих објеката у складу са међународним стандардима. За изградњу ових затвора пратећим Акционим планом детаљно је извршено опредељивање потребних финансијских средстава.

У односу на посећене затворе извештавамо да је у Окружном затвору у Београду започета реконструкција и адаптација притворског блока 2.1 са роком за завршетак радова - април месец 2024. године.

Упоредо са адаптацијом блока 2.1, врши се и санација блока 2.0, који се налази испод блока 2.1 у виду кречења, поправки осветљења, замене инсталација и замене појединих санитарија, замене оштећених прозора и врата. Завршетак на санацији комплетног блока 2.0 очекује се средином новембра месеца 2023. године.

Такође, следеће године планира се и санација блока 5.1, а када ће се заменити оштећена санитарија, вршити кречење и отклонити други недостаци.

У току је прибављање одређене количине нових душека који ће заменити оштећене, похабане и старе душеке уз планирану и даљу континуирану набавку. Такође, набављен је и апарат за уништавање стеница који функционише на принципу водене паре високе температуре, а којим се третирају просторије притвора. Упоредо са тим врши се и редовна дезинсекција притворских просторија.

Окружни затвор у Суботици годишње спроводи поступак јавне набавке у циљу закључења уговора са лиценцираним привредним друштвом из области дезинсекције, дератизације и дезинфекције. Такође, сваке године, почев од месеца априла, крече се све собе за смештај лица лишених слободе у заводу. У 2023. години, окречене су све собе у којима су смештена притворена лица.

Окружни затвор у Суботици, ће у оквиру расположивих финансијских средстава извршити реновирање санитарних чворова, уградње умиваоника и поправке врата на санитарним чворовима, као и опремање тушевима и преградама у циљу повећања приватности и приступачности.

У Казнено поправном заводу у Сремској Митровици предузете су мере за побољшање услова у притворским просторијама: извршена је замена старих душека, покренута је процедура за реновирање санитарног дела (набавка плочица, замена тушева) појачана је контрола одржавања хигијене уз набавку постељине и потребних средстава.

У вези изградње новог објекта Притворске јединице у Окружном затвору Новом Саду, извештавамо Вас да су у протеклом периоду, обезбеђена средства за израду пројектне

документације за нову притворску јединицу већих капацитета, у складу са европским стандардима. Окончана је процедура повраћаја земљишта реституцијом – на простору планираном за изградњу нове притворске јединице, од стране Скупштине града Новог Сада и донет је План генералне регулације Окружног затвора у Новом Саду, чиме су испуњене све претходне радње око регулисања урбанистичких услова.

У погледу постојећих капацитета Окружног затвора у Новом Саду, истичемо да су све ћелије редовно дезинфиковане, вршен је третман дезинсекције сузбијања креветних стеница, и то у више наврата у току 2023.године (објекат притвора са женским одељењем 8 пута од почетка године, Затворено одељење 5 пута и Полуотворено одељење 4 пута од почетка 2023.године), што значи да се континуирано предузимају све хигијенске и здравствене превентивне мере.

Предузети су кораци како би се што чешће обезбедио приступ тушевима притворених лица, такође су преузете мере како би се хигијена довела на задовољавајући ниво. Извршена је замена дотрајалих санитарних уређаја у тоалетима. По питању душека који су стари и дотрајали, исти су наручени из интерне производње у оквиру Управе за извршења кривичних санкција.

58. У Окружном затвору у Суботици јеловник верске исхране израђује се за сваки дан у години. У складу са захтевима делегације, јеловник ће се прилагодити како би страни држављани исламске вероисповести на вечери, током Рамазана, добили конзистентнију храну. У Казнено-поправном заводу у Сремској Митровици се обезбеђује избалансирана исхрана у довољним количинама и адекватне нутритивне вредности, а о чему се посебно води рачуна у случају малолетних притворених лица.

59. Имајући у виду тренутни број лица у притворским одељењима завода, структуру притвореничке популације посматрану у контексту постојећих архитектонских решења ових објекта, организовање другачијег режима активности у заводима није у потпуности могућ. Започет је процес успостављања већег броја активности и радног ангажовања притвореника у КПЗ у Панчеву, с обзиром да је овај завод плански изграђен са структурираним објектима у којима је могуће организовати све потребне садржаје. Планирано је да завршетком реконструкција у Окружном затвору у Београду, изградњом новог притворског одељења у Окружном затвору у Новом Саду, новог затвора у Суботици, као и реализацијом плана предвиђеног Стратегијом, да се главни притворски објекти изместе из центра града успоставе услови за примену новог концепта режима и активности у притворским јединицама са што више активности ван ћелија. У тренутним условима, проширење активности вршиће се у правцу повећања законског минимума боравка на свежем ваздуху и обезбеђивањем дневних боравака у тренутним затворским капацитетима. У овом капацитету, мањи број притворених лица може да буде радно ангажован, уз сагласност надлежног суда.

60. За малолетне преступнике у Окружном затвору у Београду постоји план активности који подразумева мултидисциплинаран приступ (психолог, васпитач, лекар, припадник службе за обезбеђење), а који има за циљ да пружи адаптациону подршку и

сарадњу са институцијама као што су центар за социјални рад, судови, здравствене установе, школе.

Служба за третман Окружног затвора у Новом Саду, заједно са осталим службама протеклих месеци активно учествује у спровођењу препорука, које се односе на спровођење сврсисходних активности за малолетне преступнике.

Запослени у Служби за третман улажу напоре да се разговорима и саветовањима интензивније укључе у поступање према малолетним притвореним лицима. Најчешће су у питању психолошка саветовања, али и разговори са социјалним радником, специјалним педагогом, породичним терапеутом и различитим профилима педагошке струке, у циљу стабилизације, оснаживања, психолошког саветовања и терапеутских метода.

Малолетним притвореним лицима омогућено је да наставе образовање обезбеђивањем квалитетних услова за савладавање градива и полагањем завршних испита.

61. Заводи за извршење кривичних санкција започеће са програмом адаптативне подршке и психолошке помоћи женама које се налазе у притвору. Притвореницама су свакодневно, у циљу психолошке и емоционалне подршке, доступни службеници третмана и здравствене заштите психолошко - психотерапеутске струке, а све у складу са одредбом члана 240. Закона о извршењу кривичних санкција.

62. У Окружном затвору у Суботици ангажовани су као консултанти, лекар специјалисте ургентне медицине и лекар специјалиста психијатрије. У предлогу нове систематизације радних места у Управи тражено је проширење за једног лекара.

У Окружном затвору у Београду поред постојећег броја запослених у Служби за здравствену заштиту извансталан је пријем у стални радни однос једног медицинског техничара, а планирано је и расписивање конкурса за пријем једног лекара опште медицине.

63. У Окружном затвору у Суботици, финансијским планом предвиђена су средства за набавку дефибрилатора. Медицински техничари су обучени за пружање прве помоћи и радно су ангажовани у заводу у две смене у временском интервалу од 07,00 часова до 19,00 часова, док су викендима приправни за случај ванредних ситуација које захтевају здравствено збрињавање. Окружни затвор у Суботици нема регистровану стоматолошку ординацију, те предметне услуге лицима лишеним слободе пружа спровођењем ван завода у надлежну државну поликлинику.

64. Добровољно поверљиво саветовање и тестирање на ХИВ, ХЦВ, ХБВ је у Окружном затвору у Новом Саду у пракси већ више од десет година, представља својеврстан вид профилаксе и показује изузетне резултате кроз рану детекцију, што је од изузетног значаја за сваки вид дијагностике и лечења. Немерљив је учинак и код преносивих болести, где свака информација може бити изузетно важна, поготово у колективном смештају. Управа ће предузети мере да се за систематске скрининге и

добровољна тестирања на крвно преносиве инфективне болести издваја више финансијских средстава.

Такође, заводи ће обављати скрининг на сексуално злостављање или друге облике родно заснованог насиља према притвореницама пре уласка у завод.

68. Завршена је израда Предлога измена и допуна систематизације радних места у Управи за извршење кривичних санкција, којим је предвиђено значајно повећање броја извршилаца у служби за обезбеђење и то за 145 места, као и оперативнија организациона структура саме службе, што ће допринети драстичном смањењу прековременог ангажовања запослених. Такође, у овој години је заводима које је Комитет посетио примљено у радни однос: 15 командира- приправника у Служби за обезбеђење у Окружном затвору у Београду и 3 командира у Окружном затвору у Новом Сад. У току је конкурс за пријем 16 командира у Окружном затвору у Новом Саду, 3 командира у Окружном затвору у Суботици и 12 командира у КПЗ у Сремској Митровици.

69. до 73. Обавештавамо вас да ће измена режима према притвореним лицима бити сагледана у оквиру поступка измена и допуна Законика о кривичном поступку, који је току.

74. У Окружном затвору Београду две ћелије на блоку 2.1 које су коришћене за смештај лица под појачан надзор биће реновиране, обзиром да су тренутно радови на реконструкцији блока 2.1, а који подразумевају комплетно реновирање блока, односно свих просторија на предметном блоку. Завршетак свих радова предвиђен је за април 2024. године.

Окружни затвор у Суботици истиче у односу на наводе за „тапацирану собу“ - да је реч о соби број 59 која се сада користи приликом примене мере принуде издвајање, соба је покривена видео надзором и опремљена је креветом са душеком, клупом и касетом.

Лицима лишеним слободе према којима се примењује посебна мера смештај под појачан надзор, у циљу успостављања непосредне интеракције у току извршења мере и процене психолошко – емоционалног стања и подршке, доступни су службеници за третман и здравствену заштиту. Израђен је нови програм третмана „Примена мотивационог интервјуа“ и обуке запослених из свих завода ће бити организоване до краја године.

75. Припадници Службе за обезбеђење примили су детаљне инструкције о начину претреса притворених лица, а како би се неугодност лица свела на минимум и од којих се неће захтевати да скину сву одећу истовремено, односно дозволиће се скидање одеће изнад струка и поновно облачење пре него што се скине други део одеће.

Везивање малолетних лица приликом спровода ван установе ће бити изузетак, а у складу са индивидуалном проценом на основу ризика сваког појединачног случаја.

77. Окружни затвор у Суботици поздравља препоруку Комитета, да судија за извршење кривичних санкција при Вишем суду у Суботици редовно посећује завод и

обавља своје законом прописане дужности и наводи да је успостављен механизам посета надлежног судије за извршење кривичних санкција, те да је иста реализована дана 20.10.2023. године.

83. Контрола поступања запослених у свим службама од стране управника завода и начелника служби и јасно дефинисана порука да се неће толерисати прекомерна употреба принуде, као ни било какав облик незаконитог поступања и малтретирања према малолетним учиниоцима кривичних дела представља стандард у поступању Управе и јасно је пренет на обукама за управнике завода и начелнике служби за третман и обезбеђење. Управник је издао налог о повећаном интензитету контакта начелника служби и службеника третмана у заводу са малолетницима у Одељењу за интензивни рад и повећању броја запослених који ће радити у овом одељењу.

Центар за обуку и стручно оспособљавање Управе за извршење кривичних санкција израдио је приручник „Превенција тортуре и употреба мера принуде у заводима за извршење кривичних санкција“. Овај програм додатне обуке за запослене у Служби за обезбеђење садржи услове и поступке правилне примене мера принуде и посебне обуке за вербалне технике смиривања насилних и агитираних осуђених лица, вештинама које омогућавају минималну употребу мера принуде, техникама превенције и вештинама деескалације. Поред ове обуке, Управа је у складу са одредбама новог Правилника о стручном усавршавању, обуци, испитима и програмима, као и начину полагања стручног испита за приправничку обуку и стручни испит у Управи за извршење кривичних санкција и садржај и вођење евиденција о стручним испитима и стручном усавршавању („Службени гласник РС“, број 56/2023 од 10.07.2023. године) наложила организовање посебне обуке за припаднике службе за обезбеђење у заводу која је заснована на мултидисциплинарном приступу према малолетницима у контексту остваривања њихових права предвиђених законом и укључивања у специјализоване програме третмана и образовања у складу са њиховим потребама.

Такође, управник завода и начелник Службе за обезбеђење организовали су у самом заводу обуку за запослене са посебним акцентом на примени мера принуде и поступање у раду са малолетницима. Руководиоци редовно обилазе одељење затвореног типа (одељење за интензивно корективни рад) и у непосредном контакту се упознају са потребама и евентуалним проблемима које имају малолетници.

Што се тиче видео-техничког надзора и материјалних средстава Финансијским планом за наредну годину планирана су новчана средства у циљу побољшања ВТН.

О свим евентуалним повредама Васпитно-поправни дом ће обавештавати тужилаштво, с тим у вези је наведено да је су у претходне 3 године за пет државних службеника утврђене неправилности приликом примене мера принуде и исти су дисциплински кажњени, а према једном државном службенику је покренут и кривични поступак који је још увек у току.

84. Управа за извршење кривичних санкција је наставила са обукама начелника служби у заводима на тему „Поступање запослених у заводима за извршење кривичних санкција у случају навода о злостављању и насиље између лица лишених слободе (узроци и мере за спречавање)“ на којима су анализирани појединачни случајеви са посебним акцентом на предузимању превентивних мера и мултидисциплинарног приступа у складу са техникама динамичке безбедности. Све индиције које указују на могуће злостављање између штићеника се разматрају у оквиру мултидисциплинарног тима и предузимају се адекватне мере.

У циљу обезбеђивања сврсисходног режима активности у Васпитно – поправном дому, настава за основну и средњу школу се одржава свакодневно и у оквиру одељења затвореног типа (одељење за интензивно корективни рад). Штићеници имају и припремну наставу за средњу школу коју им држи особље школе у установи, а основно образовање држе наставници из крушевачке Основне школе. У зависности од опредељења малолетника завод има сарадњу и са установама средњошколског образовања (Хемијско технолошком школом, Првом техничком школом, Економско трговинском школом, Политехничком школом из Крушевца и др.). Из одељења за интензивни рад у просеку буде уписано 4 до 5 средњошколаца, као и од 5 до 14 малолетника у основну школу. За ученике осмог разреда спроводи се припремна настава у школи и у оквиру Одељења за интензивни рад за полагање завршног испита који се реализује у јуну месецу, чиме ученици стичу уверење о завршеном основно школском образовању и васпитању.

85. Управа Васпитно-поправног дома ће ставити ван употребе у потпуности Одељење за интензивни рад и малолетници ће бити премештени у Павиљон за смештај у самом кругу завода, који одговарају прописаним стандардима. Управа дома у сарадњи са Управом за извршење кривичних санкција је обезбедила средства из буџета у 2024. години, за израду пројекта новог објекта за смештај 30 малолетника за потребе Одељења за интензивни рад са свим пратећим садржајима, у складу са европским стандардима.

87. Од новембра 2022. године, у Одељењу за интензивни рад почеле су са радом једном недељно ликовна и литерарна секција. У ликовној секцији учешће је узело 5 малолетника. У раду литерарне секције учествује 6 малолетника. Спортско рекреативне активности се спровode унутар павиљона и напољу на спортском терену. Од спортских активности малолетницима је тренутно доступно бављење групним спортовима: фудбал, кошарка, одбојка као и коришћење теретане. Од спортских активности које се обављају унутар павиљона, штићеницима су доступни стони тенис и шаховска секција.

Интересовање малолетника је повећано за шах након такмичења Шах за слободу на коме су штићеници Васпитно-поправног дома 2022. године, освојили прво место у међународној конкуренцији лица лишених слободе, а 2023. године друго место. Двојица штићеника из Одељења за интензивни рад су били у том тиму.

Кроз групни рад реализују се Специјализовани програми намењени починиоцима насилних кривичних дела и Општи когнитивно бихејвиорални програм, у које су у протеклих годину и по дана били укључени сви из овог одељења. Што се тиче едукативних радионица биле су реализоване следеће: Општи когнитивно-бихејвиорални програм; Превенција наркоманије; Умеће комуникације, Одупирање негативним притисцима вршњака; Контрола беса; Полно преносиве болести и контрацепција; Култура становања, одевања и исхране; Припрема за постпенални период (тражење посла, израда личних докумената и информисање о појединцима и установама који могу пружити помоћ у овом процесу); Превенција алкохолизма. Службеници третмана су учествовали у изради Специјализованих програма које спроводи Управа за извршење кривичних санкција у сарадњи са Саветом Европе, делове из ових едукативних радионица су уградили у наведене специјализоване програме. Током маја 2022. започета је и обука за Програм превенције самоповређивања и суицида које спроводи организација цивилног друштва и у који су укључени малолетници овог одељења индивидуално и групно. По питању попуне мултидисциплинарног тима васпитачима, психолозима и социјалним радницима, Васпитно-поправни дом у Крушевцу ће реорганизовати рад Службе за третман и извршиће попуну мултидисциплинарног тима у оквиру Одељења за интензивни рад.

88. Што се тиче дефибрилатора и ЕКГ апарата, амбуланта здравствене службе ВПД у Крушевцу ће у сарадњи са Специјалном затворском болницом набавити и користити ЕКГ апарат и мобилни дефибрилатор. Медицинско особље, медицинске сестре и лекари, обучени су за пружање прве помоћи и у ургентним стањима, али се у таквим случајевима увек звала хитна помоћ, а до њиховог доласка примењивала се кардио-пулмонална реанимација и пратећа медикаментозна ампулирана терапија.

89. ВПД у Крушевцу ће у сарадњи са Заводом за јавно здравље, спровести саветовање о важности вакцинације против ХБВ-а.

92. Поред увођења обука за запослене које су наведене у оквиру параграфа 83. у Васпитно-поправном дому у Крушевцу у сарадњи са Центром за људска права Ниш и невладином организацијом „Help“, од маја месеца 2022. године, спроводи се програм превенције самоповређивања и суицида. У првом нивоу обавља се едукација са свим васпитачима, затим се формира тим за напредну групу из које се образују ментори који настављају обуке са другим запосленима. Овај програм обухвата десет радионица, у којима се врши обука свих запослених, који су у свакодневном контакту са штићеницима и који се на овај начин упознају са проценом ризика од суицида кроз утврђене симптоме. Посебно истичемо да су сви запослени у Васпитно-поправном дому, који су у контакту и раду са штићеницима, учесници овог програма.

97. Обавештавамо Вас да пет ћелија затвореног одељења (Одељење интензивног рада) више није у употреби, у складу са препоруком Комитета, те да ће се извршење дисциплинских мера спроводити у делу А0.

99. Обука запослених у Служби за обезбеђење предвиђена је на основу плана и програма Центра за обуку у Управи за извршење кривичних санкција, а биће организована и додатна обука за припаднике службе за обезбеђење када је реч о примени мера принуде и самом поступању према штићеницима сходно члану 43. новог Правилника о стручном усавршавању, обуци, испитима и програмима, као и начину полагања стручног испита за приправничку обуку и стручни испит у Управи за извршење кривичних санкција и садржај и вођење евиденција о стручним испитима и стручном усавршавању („Службени гласник РС“, број 56/2023 од дана 10.07.2023. године).

Све пријаве о употреби принуде, са документацијом биће прослеђене надлежном судији и тужиоцу.

Приликом трансфера штићеника водиће се рачуна о високо ризичним штићеницима, у безбедносном смислу, па ће се на основу процене ризика за сваког штићеника понаособ донети одлука о примени мере везивања, а која ће бити сведена на минимум.

Управа и руководство ВП Дома у Крушевцу је озбиљно и одговорно узела у разматрање све препоруке из Извештаја Европског комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања и по датим препорукама ће се убудуће поступати и све евентуалне неправилности биће исправљене.